

Obsah

Úvod	9
Z historie našeho výzkumu Piagetovy teorie morálního vývoje	11
Problematizace morálního aspektu dětských her	13
Piagetova výzkumná otázka	15
Otázka struktury Piagetovy výzkumné zprávy a struktury její prezentace	18
Piagetův výzkum morálního vývoje	31
1. Výsledná Piagetova teorie morálního vývoje v dětském věku	32
1.1 Anomie	33
1.2 Heteronomie	33
1.3 Autonomie	35
2. Autorita vs. spravedlnost distribuce	37
3. Autorita odměňující a trestající vs. solidarita vrstevníků	45
4. Morální realismus jako projev egocentrismu	50
5. Trest – pokání vs. vzájemnost, trest vs. šlechtnost	56
6. Trest – imanentní spravedlnost vs. souhra okolností	67
7. Trestuhodná krádež, nemotornost, lež – odpovědnost objektivní vs. subjektivní	72
8. Trestuhodná skupina – otázka kolektivní odpovědnosti	85
9. Pravidla hry – zvyky vs. tradice vs. fair play	94
9.1 Zvítězit ve férové hře	95
9.2 Idea pravidel hry – uvědomění a časový posun	100
9.3 Socializace dětské hry	108
9.4 Morálka z her organizovaných jako soutěž	117

Závěr	123
Summary	127
Bibliografie	131
Rejstřík	133
Příloha: Piagetovy výzkumné situace	135
1. Autorita vs. spravedlnost distribuce	136
1.1 Dospělý dítě předbíhá ve frontě	136
1.1.1 Výzkumná situace	136
1.1.2 Chování dětí	136
1.2 Starší vs. mladší dítě při nedostatku jídla	137
1.2.1 Výzkumná situace	137
1.2.2 Chování dětí	138
1.3 Starší vs. mladší dítě při šanci na úspěch ve hře	139
1.3.1 Výzkumná situace	139
1.3.2 Chování dětí	139
1.4 Dítě má nedostatek jídla mezi vrstevníky	140
1.4.1 Výzkumná situace	140
1.4.2 Chování dětí	141
1.5 Dospělý děti nespravedlivě úkoluje	141
1.5.1 Výzkumná situace	141
1.5.2 Chování dětí	142
1.6 Dítě je nespravedlivě úkolované vrstevníky	147
1.6.1 Výzkumná situace	147
1.6.2 Chování dětí	147
1.7 Dospělý žádá, aby dítě žalovalo na svého vrstevníka	148
1.7.1 Výzkumná situace	148
1.7.2 Chování dětí	148
1.8 Dospělý zakazuje opisování	151
1.8.1 Výzkumná situace	151
1.8.2 Chování dětí	151
2. Autorita odměňující a trestající vs. solidarita vrstevníků	153
2.1 Výzkumná situace	153
2.2 Chování dětí	154
2.2.1 Preference pro retribuci	155
2.2.2 Preference pro rovnost	157
3. Trest – pokání vs. vzájemnost	161
3.1 Výzkumná situace	161
3.2 Chování dětí	163

3.2.1	Odpovědi typu <i>tresty pokáním</i>	166
3.2.2	Odpovědi typu <i>tresty vzájemností</i>	168
4.	Trest – účinnost trestu vs. výtky a vysvětlení	172
4.1	Výzkumná situace	172
4.2	Chování dětí	173
4.2.1	Víra v trest	173
4.2.2	Víra ve výtky a vysvětlení	175
5.	Trest – v reakci dítěte na tělesný útok ze strany dítěte	178
5.1	Reakce slabšího na tělesný útok ze strany silnějšího dítěte	178
5.1.1	Výzkumná situace	178
5.1.2	Chování dětí	178
5.2	Reakce na tělesný útok ze strany srovnatelně silného dítěte	180
5.2.1	Výzkumná situace	180
5.2.2	Chování dětí	181
6.	Trest – imanentní spravedlnost vs. souhra okolností	185
6.1	Výzkumná situace	185
6.2	Chování dětí	186
6.2.1	Odpovědi typu <i>věří v imanentní spravedlnost věcí</i>	186
6.2.2	Odpovědi přechodného typu	187
6.2.3	Odpovědi typu <i>nevěří v imanentní spravedlnost věcí</i>	187
7.	Trestuhodná krádež – odpovědnost objektivní vs. subjektivní	189
7.1	Výzkumná situace	189
7.2	Chování dětí	190
7.2.1	Odpovědi typu <i>objektivní pojetí odpovědnosti</i>	190
7.2.2	Odpovědi typu <i>subjektivní pojetí odpovědnosti</i>	191
8.	Trestuhodná nemotornost – odpovědnost objektivní vs. subjektivní	192
8.1	Výzkumná situace	192
8.2	Chování dětí	193
8.2.1	Odpovědi typu <i>objektivní pojetí odpovědnosti</i>	193
8.2.2	Odpovědi typu <i>subjektivní pojetí odpovědnosti</i>	196
9.	Trestuhodná lež – odpovědnost objektivní vs. subjektivní	199
9.1	Výzkumná situace	199
9.1.1	Párové příběhy	199
9.1.2	Přímé dotazy	201
9.2	Chování dětí	202
9.2.1	Párové příběhy	202

9.2.2	Definice lži	210
9.2.3	Proč nesmíme lhát	215
9.2.4	Lhát dospělým vs. dětem	218
10.	Trestuhodná skupina – kolektivní odpovědnost?	221
10.1	Výzkumná situace	221
10.2	Chování dětí	222
10.2.1	Dospělý po pachateli ani nepátrá	222
10.2.2	Skupina nechce pachatele udat	224
10.2.3	Skupina pachatele nezná	227
11.	Dodržování pravidel hry – v podobě individuální motorické pravidelnosti vs. egocentrické s vnějším donucením vs. spolupráce	230
11.1	Kuličky chlapců	230
11.1.1	Výzkumná situace	230
11.1.2	Chování dětí	233
11.2	Schovávaná dívek	240
11.2.1	Výzkumná situace	240
11.2.2	Chování dětí	241
12.	Idea pravidel a jejich zdroje – tradice vs. spolupráce na férové hře	243
12.1	Kuličky chlapců	243
12.1.1	Výzkumná situace	243
12.1.2	Chování dětí	244
12.2	Schovávaná dívek	251
12.2.1	Výzkumná situace	251
12.2.2	Chování dětí	251
13.	Zákaz podvádění při hře – autorita pravidel vs. spolupráce a rovnost	255
13.1	Výzkumná situace	255
13.2	Chování dětí	255
13.2.1	Dovolávající se autority pravidel	256
13.2.2	Dovolávající se spolupráce a rovnosti	256
14.	Příklad nespravedlnosti – poslušnost vs. rovnost	259
14.1	Výzkumná situace	259
14.2	Chování dětí	259
14.2.1	Proti zákazu	260
14.2.2	Proti rovnosti	260
14.2.3	Proti sociální spravedlnosti	261